

TVÅ DÖVA FÖRÄLDRAR: HUR GER VI VÅRT HÖRANDE BARN ETT TALSPRÅK?

**DEN FORSKNING
SOM ÄNDÅ FINNS
TYDER PÅ
ATT DET INTE
FÖREKOMMER
NÅGRA STÖRRE
PROBLEM.**

Kerstin W Falkman svarar på läsarnas frågor.

Ågrenskas experter ger svar på frågor om barn med sällsynta funktionshinder. Denna gång är det Kerstin W Falkman, forskare vid Göteborgs universitet, som svarar. Ågrenska är ett nationellt kompetenscentrum med en webbsida på www.agrenska.se

Både jag och min man är barndomsdöva, men vår dövhet är inte ärftlig. Vi har nu många funderingar kring vad som händer om vi får ett hörande barn. Hur ska vi då kommunicera med vårt barn? Hur ger vi vårt hörande barn ett talspråk, och hur kommer barnet att utvecklas socialt? Finns det någon intresseorganisation som kan ge stöd och råd?

I Sverige finns idag cirka 10 000 så kallade CODA-barn. CODA är en engelsk förkortning som står för Children Of Deaf Adults, det vill säga barn till döva vuxna. Det finns tyvärr inte så mycket forskning om just den här gruppen barn. I mitt svar utgår jag från den begränsade mängd forskning som ändå finns om hörande barn till döva föräldrar, men även till viss del från den forskning som finns om andra tvåspråkiga barn. Mina svar bygger också på samtal med andra duktiga pedagoger och psykologer inom området.

Det tycks inte förekomma några större problem i samspelet mellan hörande barn och deras döva föräldrar, varken när det gäller den allmänna utvecklingen eller den språkliga utvecklingen mer specifikt.

Trots detta är det inte ovanligt att man som döv förälder till ett hörande barn kan lida av brist på självförtroende när det gäller förmågan att vara en bra förälder till sitt barn. Ett citat från en döv mamma som testade sin tre dagar gamla bebis genom att banka med en sked på en metallbricka illustrerar detta mycket tydligt:

”Åh, Herregud, hon är hörandel!... Vad i hela världen ska jag göra med henne?... Jag vet inte ens hur jag ska prata med henne.” (Preston, 1994, p.17)

Får agera tolk

Ett problem som ibland kan uppstå när barnen är lite äldre är att de får agera tolk åt sina föräldrar, och kanske även skydda dem från människor i omgivningen, som på grund av okunskap ibland kan vara obetänksamma och fördomsfulla.

Å andra sidan finns det hörande barn till döva föräldrar som säger att de gärna tolkar åt sina föräldrar. De upplever det som roligt och det får dem att känna sig betydelsefulla. Detta gäller enklare var-

dagsituationer. Barnen ska inte behöva tolka i svåra situationer, eller om det gäller dem själva, till exempel vid utvecklingssamtal i skolan.

■ Vilket språk ska döva föräldrar använda med sina hörande barn?

Det är viktigt att barn blir duktiga på sitt modersmål. Om teckenspråk används av föräldrarna i hemmet så är detta barnens modersmål, även om barnen är hörande. Om barnen har en stark grund i sitt modersmål är det också lättare för barnet att ta till sig svenska (och även andra språk).

Det finns också studier som visar att det är mycket viktigt att barn och föräldrar ges möjlighet att kommunicera via ett gemensamt språk mycket tidigt i barnets utveckling. Faktiskt redan innan barnet har börjat tala, eller teckna. Det spelar ingen roll vilket språk som används.

Detta är viktigt bland annat för att barnets förmåga till social rolltagning ska utvecklas i normal takt. Social rolltagning handlar om barnets förmåga att kunna byta perspektiv och inte bara utgå från sig själv hela tiden. Att kunna testa sina tankar och funderingar på omgivningen när man är liten är viktigt för att denna förmåga ska kunna utvecklas på ett bra sätt, och det verktyg som man använder för detta är just språket.

■ Hur ger man sina barn ett talspråk då man inte hör själv?

Barn har en fantastisk förmåga att ta till sig språk i omgivningen. Att låta barnen omges av talat språk är viktigt, till exempel genom att låta barnen lyssna på radio och tv tillsammans med någon hörande vuxen som kan förklara och sätta ord på sådant som barnen undrar över. Det är också viktigt med ömsesidig talspråkig kommunikation. Detta kan man uppnå till exempel genom att låta barnen gå på hörande förskola.

Alla döva har rätt att ha sina barn kostnadsfritt ett visst antal timmar på förskolan för att de ska få talspråksträning. Här kan man med fördel be personalen på förskolan att lägga extra vikt vid saker som man kanske själv har svårt

Viktigt med modersmål. Om teckenspråk används av föräldrarna är det viktigt att barnet också lär sig det.

Foto: Istock

att ge sina barn, som att läsa böcker för barnen. Det finns studier som visar att hörande barn till döva föräldrar redan vid ett och ett halvt års ålder kan byta språk beroende på vem de kommunicerar med, de tecknar med en döv person och använder talet om de kommunicerar med någon som är hörande.

■ Att växa upp i två kulturer

Barn till döva vuxna behöver få kunskap om att det finns kulturella skillnader mellan döva och hörande. Man gör barnen en björntjänst genom att inte tala om för dem vad som är ok och inte i den hörande världen. Det är också viktigt att våga ta hjälp utifrån med detta. Det handlar om vad som är acceptabel volym på teven, att inte prata för högt, att inte smaska när man äter etcetera.

Dessa barn skiljer sig naturligtvis från varandra på samma sätt som andra barn, beroende på personlighet och olika livserfarenheter. Men man har också sett att det finns en hel del drag som är gemensamma. De är ofta självständiga och sociala. De är också ofta mycket omtänksamma och sätter andras behov och välmående i första rummet. De både pratar och gestikulerar mycket. De vill, och behöver, ha ögonkontakt vid kommunikation.

Det finns en svensk intresseorganisation för barn till döva vuxna som heter "Föreningen Hörande Barn till Döva Föräldrar", CODA Sweden, som har en webbsida på www.svecoda.se.

Det finns också en mycket bra bok som kan beställas kostnadsfritt från SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten, www.spm.se. Boken heter "Kan din mamma lukta? – En bok om och av barn med

döva föräldrar". Boken är skriven av åtta ungdomar, som alla är hörande barn till döva föräldrar, i samband teckenspråksutbildning vid Manillaskolan i Stockholm.

Kerstin W. Falkman, Fil.dr
Forskare/Lektor
Psykologiska institutionen
Göteborgs universitet

Tips

- Boken "Kan din mamma lukta?" kan beställas kostnadsfritt på www.spm.se
- CODA Sweden hittar du på www.svecoda.se